

**Jelentés Vác Város Levéltárának
2021. második félévi szakfelügyeleti
ellenőrzéséről**

Jelentés Vác Város Levéltára

2021. második félévi szakfelügyeleti ellenőrzéséről

Az ellenőrzés tematikája, célja

A Levéltári Szakfelügyelet – a 2020-2024 közötti időszakra jóváhagyott stratégiai tervének megfelelően – 2021-ben a „szolgáltató levéltár” koncepciójának megvalósulását vizsgálja a hazai közlevéltárakban, beleértve az egyes intézmények elektronikus és hagyományos ügyintézési és kutatási szolgáltatásait, levéltárpedagógiai, oktatási, publikációs és ismeretterjesztő tevékenységét. Az év második felében a szakfelügyelők minden magyarországi közlevéltárat meglátogatnak és a levéltárpedagógiai, oktatási, publikációs és ismeretterjesztő tevékenységgel, egyéb intézményi szolgáltatásokkal (terembérlés, vendégszoba) kapcsolatos kérdésekben, valamint szakkönyvtár működésével kapcsolatos kérdésekben részletes helyszíni vizsgálatot tartanak a 2016-2020 közötti időszakra vonatkozóan.

Az ellenőrzés módszere és ideje

Az ellenőrzés megállapításaira a Levéltár által megküldött adatok, valamint a helyszíni kiszálláskor végzett vizsgálat alapján került sor. 2021. december ...-én tett látogatáskor dr. Horváth Ferenc igazgató volt a segítségemre.

1. Az intézmény által nyújtott levéltárpedagógiai szolgáltatások jellemzése, gyakorisága, látogatottsága.

A Levéltár 2016 és 2020 között minden évben fogadott középiskolai csoportokat. 2018-ban összeállítottak több rendhagyó történelemórai anyagot az alábbi témákban:

- Vác, a barokk város;
- Földváry Károly és az 1849-es váci csaták;

- Vác '56;
- Kísvác és a reformáció;
- Mesterségem címere – Váci céhek
- Iratkezelési ismeretek;
- A levéltár.

A rendhagyó történelemórákat 2018-tól kezdve minden évben kiejánlották a váci oktatási intézményeknek. 2016-ban a Váci Piarista Gimnázium, továbbá az I. Géza Király Közgazdasági Szakközépiskola tanulói több alkalommal is meglátogatták az intézményt, és az egyes osztályok megismerkedhettek a levéltár munkájával, az iratkezelés mozzanataival és az irattári feladatokkal. 2018-ban több osztály is bejelentkezett a rendhagyó történelem órákra. 2018-2020 között minden évben az I. Géza Király Közgazdasági Szakközépiskola tanulóival az iratkezelés és ügyintézés alapvető mozzanatait ismertették levéltári csoportos foglalkozás keretében.

	Rendezvény	Részvevők száma/fő/
2016	Iskolai csoportok	150
2017	Iskolai csoportok	150
2018	Iskolai csoportok (6 osztály)	200
2019	Iskolai csoportok (1 osztály)	30
2020	Iskolai csoportok	60

2. Nyílt napok, intézménylátogatási lehetőség, saját szervezésű továbbképzések az intézményben és ezek látogatottsága.

Kiállítások:

2016-ban két kiállítás bemutatására került sor. **Vác '56** című szabadtéri dokumentumkiállítás a Vác város három helyszínén – a volt Karacs Teréz Kollégium homlokzatán, a Konstantin téri váci püspöki palota kerítésén és a Köztársaság úti fegyház homlokzatán – mutatták be; a váci forradalom alatt készült fényképek és dokumentumok nagyításait jelenítették meg táblaképeken és molinókon. A kiállítás megnyitó ünnepségén köszöntőbeszédet mondott dr. Beer Miklós váci megyéspüspök és Fördös Attila

polgármester. A kiállítást Tallai Gábor, a Terror Háza Múzeum programigazgatója nyitotta meg. A kiállítás 2017. április 30-ig volt látható a városban. Ugyancsak 2016-ban Madách Imre Művelődési Központban **Mozdonyból repkedő szikrák** címmel rendeztek kiállítást, melynek során bemutatták a 170 éves pest–váci vasút történetére vonatkozó fontosabb dokumentumokat. A kiállítást Vekker András levéltáros, a kiállítás kurátora köszöntötte, és Horváth Lajos, a Magyar Vasúttörténeti Park Alapítvány kuratóriumának elnöke nyitotta meg. A két kiállítás mellett **Három váci buszmegálló** – Földváry tér, Szent István tér, Nagymező utca – környezetének történeti ismertetőjét készítették el. **2017-ben** közművelődési munkájuk során három kiállítást valósítottak meg és egy szabadtéri kiállítás megrendezésében működtek közre. A **reformációs emlékévhöz** kapcsolódóan rendeztek kiállítást 2017 júliusában **Hörömpő Gergely református lelkes fényképeiből** a Vác-Alsóvárosi Református Missziói Egyházközség gyülekezetei termében. Köszöntőbeszédet Fördös Attila polgármester mondott, a kiállítást Csuka Tamás ny. tábori püspök nyitotta meg. 2017. szeptember 8-án mutatták be a Madách Imre Művelődési Központban a **Hősök voltak – Váciak az I. világháború idején** című kiállítást, melynek kurátora Horváth Ferenc volt. Köszöntőt mondott Fördös Attila polgármester, a kiállítást dr. Bonhardt Attila ezredes, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum – Hadtörténelmi Levéltár és Irattár igazgatója nyitotta meg. A kiállítás 151 tablóból állt, a tablókon a háborúhoz kapcsolódó személyek névsorát, illetve egy-egy személy életrajzi adatait és jellegzetes dokumentumait jelenítették meg. Gálfi Árpád székelyudvarhelyi polgármester meghívása alapján 2017. október 23-án mutatták be **Székelyudvarhelyen a Vác '56** című szabadtéri kiállítás anyagát. 2017-ben digitalizál formában dokumentumokat és fényképeket bocsátottak a **kisváci református gyülekezet** rendelkezésére, melyből a gyülekezet a Levéltár munkatársainak segítségével **szabadtéri kiállítást** rendezett.

2018-ban nem került sor új kiállítás megnyitására.

2019-ben csak egy kamarakiállítást készítettek. A kamarakiállítás megnyitására a Levéltár alapításának 15. évfordulójára rendezett ünnepségen került sor. Általánoságban elmondható, hogy a közművelődési feladatok ellátását háttérbe szorította a püspöki gazdasági levéltári anyag visszaadásának előkészítése, az iratanyag költöztetése, valamint a raktárrendezés és a raktári állványok átépítése.

2020-ban **30 éve történt – Rendszerváltás – önkormányzatiság** címmel készítettek elő egy dokumentumokból álló kiállítást (75 db A/3-as tablót), amit a **járvány miatt** nem tudtak megnyitni 2020 novemberében, a megnyitóra csak **2021-ben került sor**.

Rendezvények, előadások, könyvbemutatók:

2017 márciusában Scholtz Tibor és Horváth Ferenc tartott **előadást Vác régi és új arculatairól.**

Szent Mihály napján, október 1-jén Tringli István történész, a Váci Múzeum Egyesület elnöke tartott **előadást Vác középkori Szent Mihályos pecsétjéről.**

2017 novemberében a Vác-Felsővárosi Református Gyülekezetben a Horváth M. Ferenc–Hörömpő Gergely: **Kisvác – Falu a városban** című **kötetet** mutatták be. A kötet a váci református gyülekezet rövid történeti összefoglalását és Hörömpő Gergely művészi fényképfelvételeit tartalmazza. A fényképfelvételeken keresztül Kisvác 1960–1970-es évekbeli arculatát és életét ismerhetjük meg. A rendezvényen köszöntőt mondott dr. Borsi Attila János teológus, református lelkész.

2018-ban **A mi utcánk – a Múzeum utca** (Utcatörténet, nevezetes lakók, épületek) címmel tartottak **előadást.** 2018-ban **két könyvbemutatóra** került sor a Levéltárban. Nagy László unokájának, Várnai Sándornak, valamint Katona Csaba történésznek a közreműködésével mutatták be **Nagy László I. világháborús hadifogolynaplóját.** Ugyancsak a Levéltárban került sor Németh Péter Mikola **Személyesség a személytelenségben – Párbeszélgetéseim könyve** c. kötetének a bemutatására.

2019-ben a **Levéltár alapításának 15. évfordulója alkalmából** dr. Kenyeres István, a Magyar Levéltárosok Egyesületének elnöke tartott előadást a városi levéltárak szerepéről, majd Horváth Ferenc beszélt Vác Város Levéltára alapításáról és működésének 15 évéről, különös tekintettel a városi levéltárban őrzött magániratokra.

2020-ban a rendezvények nagy része elmaradt, csak egy könyvbemutatóra került sor: a Veszprémi Szemle által kiadott, váci vonatkozású könyvet Dr. Gyarmati György, történész, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának volt főigazgatója mutatta be.

A levéltár-látogatók, résztvevők száma a rendezvényeken a következő volt:

	Rendezvény	Résztvevők száma/fő/
2016	Népszerűsítő előadás	40
	Vác '56 szabadtéri kiállítás	40 + több 10.000 (Vác lakossága és a várost meglátogató turisták)
	Mozdonyból repkedő szikrák c. kiállítás	300
	Levéltár-látogató csoport	30
	Iskolai csoportok	150

2017	Népszerűsítő előadás	110
	Szabadtéri kiállítás (Székelyudvarhely)	30+ több ezer
	Kiállítás (Madách Imre Művelődési Központ)	500
	Levéltárat látogató csoportok	30
	Iskolai csoportok	150
2018	Népszerűsítő előadás	50
	Könyvbemutató (két alkalom)	80
	Levéltár-látogató csoportok	120
	Iskolai csoportok (6 osztály)	200
2019	Díjátadó ünnepség	100
	Népszerűsítő előadás	50
	Iskolai csoportok (1 osztály)	30
2020	Könyvbemutató	30
	Iskolai csoportok	60

3. Rendszeres nyilvános rendezvények a levéltárban.

A Levéltár önállóan nem szervezett programsorozatot, de 2017-ben és 2018-ban is részt vett a Kulturális Örökség Napjai rendezvénysorozatban, 2019-ben és 2021-ben pedig a Magyar Levéltáros Egyesület által rendezett Levéltári Pikniken.

4. Online rendezvények, kiállítások a levéltár szervezésében.

A Levéltárban az elmúlt öt évben online rendezvények szervezésére nem került sor. A korábban megrendezett kiállításainak egy része a honlapon elérhető.

5. Terembérlési lehetőség a levéltárban és ennek kihasználtsága.

A Levéltárban terembérlési lehetőség nincs.

6. Rendelkezik-e vendégszobával az intézmény? Ha igen, ennek kihasználtsága.

A Levéltárnak rendelkezik vendégszobával (1,5 helyiség, fürdőszoba, teakonyha és étkező egyben), ami max. öt fő elhelyezésére alkalmas. A vendégszoba a levéltári épületegyüttes része. A Levéltár üzleti alapon nem, csak önköltségi áron ideiglenes, alkalmanként biztosított szálláshelyet. A vendégszoba-használatát csak a levéltári kutatótevékenység elősegítése, rendezvények megtartása és tapasztalatcsere céljából tette lehetővé. Ennek értelmében a vidékről és külföldről érkező társintézmények – közgyűjteményi dolgozók, előadók – munkatársai részére biztosították a vendégszoba használatát. A Levéltár 2020-ban frissítette a vendégszoba használatával kapcsolatos szabályzatát (59-3/2020. lt. szám), amely tartalmazza a kutató-vendégszoba használatának napi térítési díjait is. 2021-ben két család 2021-ben két család töltött 36 vendégéjszakát, bevétel: 57.600.- F volt

7. Levéltári könyvtár működtetése, annak nyilvánossága.

A Levéltár rendelkezik szakkönyvtárral. A szakkönyvtár fejlesztésénél alapelve, hogy elsősorban történeti munkákat, forráskiadványokat, kézikönyveket és helytörténeti kiadványokat szereznek be. A levéltári szakkönyvtár gyűjtőköre eltér a városban található könyvtárakétól, mivel olyan könyveket és kiadványokat is gyűjt, amelyek a levéltári feldolgozó munkához és a kutatói tevékenységekhez kötődnek. A Levéltár törekedett arra, hogy a váci kistérségben, illetve a környező településeken kiadott újságokat – részben a kiadótól, részben a nyomdától – begyűjtsék. A könyvtár – gyűjteményfejlesztés céljából – kiadvány-csere kapcsolatban áll/állt több országos, megyei és helyi intézménnyel, elsősorban levéltárakkal és múzeumokkal, valamint helyi nyomdákkal, grafikai és reklámstúdiókkal. Az Arcanum Digitális Tudománytár elnevezésű portál használatára lehetőség van a könyvtárban.

A könyvtár gyűjtőköre

Jellegeből adódóan a legfontosabb összefoglaló történeti szakmunkákat és a történelem segédtudományainak szakterületi összefoglaló műveit, kézikönyveket, általános és szaklexikonokat, statisztikai kiadványokat, a történeti Pest megyére, a Váci kistérségre és

Vác városra vonatkozó helytörténeti munkákat és időszaki kiadványokat, valamint a levéltári és irattári munka elméletére és gyakorlatára vonatkozó műveket, a levéltári anyag nyilvántartását és feltárását elősegítő kiadványokat, a levéltári állományra vonatkozó fondjegyzékeket, segédleteket gyűjti hagyományos és digitális adathordozókon.

Katalógus

Vác Város Levéltára szakkönyvtára három katalógust épít:

1. *keresztkatalógus* – a szerzők és címek szerint szoros ábécében;
2. *földrajzi katalógus* – földrajzi egységek (települések, folyók, hegyek stb. neve) szerint szoros ábécében;
3. *elektronikus katalógus* – a Szikla program segítségével. Jelenleg csak helyben használható.

Könyvtárhasználat

Minden kutató-olvasó díjtalanul használhatja. A kutató (olvasó) szakkönyvtári anyagot csak a levéltár kutatótermében használhat, így a kutatóterem rendjére vonatkozó szabályok a csak szakkönyvtári anyagot használókra is vonatkoznak. Könyvtári anyagok másolására – a szerzői jog védelme és anyagvédelmi szempontok figyelembe vétele alapján – nincs lehetőség. Digitális adathordozón lévő dokumentumokat a kutató (olvasó) a levéltár által rendelkezésre bocsátott számítógépen vagy saját eszközön használhat, de arról másolatot nem készíthet.

Összállomány

	Folyóirat mű (rakt. egys.)	Könyv mű (rakt. egys.)	Dig. adathordozó mű (rakt.egys.)	Összes mű (rakt. egys.)
2016	214 (2187)	4952 (9027)	237 (345)	5403 (11559)
2017	214 (2173)	5027 (9136)	237 (345)	5478 (11654)
2018	214 (2201)	5146 (9242)	242 (351)	5602 (11794)
2019	213 (2184)	5247 (9339)	242 (351)	5702 (11874)
2020	213 (2207)	5314 (6420)	242 (351)	5769 (11978)

Kölcsönzési esetek

	Kölcsönzési esetek száma	Kötetek száma
2016	43	134
2017	19	62

2018	24	61
2019	12	52
2020	7	23

8. A levéltár saját kiadványainak árusítása.

A Levéltár kiadványainak egy része a honlapján a Szolgáltatások menü „Kiadványaink” almenü alatt ingyenesen letölthető, de ezek is megvásárolhatóak. A Levéltár el nem fogyott kiadványai megvásárolhatóak az intézményben, valamint két helyi könyvesbolttal (Lyra könyvesház, Arcus könyvesbolt), a Tragor Ignác Múzeummal, Vác és a Tourinform váci irodájával könyvértékesítési bizományosi szerződést kötöttek. Mindezeket túl különböző tudományos és közművelődési rendezvényeken (pl. Levéltári Piknik) vásárolhatóak meg a kiadványok, ilyen esetekben akciós áron kínálják azokat.

9. A levéltár által nyújtott egyéb szolgáltatások.

A Levéltár honlapján a Szolgáltatások menü „Kiadványaink” almenü alatt ingyenesen letölthetők a Levéltár kiadványainak egy része.

Kiadványaink			
Váci Történelmi Tár eddig megjelent kötetei			
Kötet	Szerző/cím		Letöltés
I.	Késő maradványainknak tétessen jegyzésben! Írásos emlékek Vác város múltjából, 1074 - 1990. Összeállította: Horváth M. Ferenc és Pintér Tamás. Vác, 1996.		
II.	Héjjas Pál – Horváth M. Ferenc: Vác. Régi képeslapok – Old postcards – Alte Ansichtskarten, 1896 – 1950. Vác, 2001.		
III.	Váci végrendeletek I. 1706 – 1750 (-1754). Közreadja: Horváth M. Ferenc. Vác, 2006		
IV.	Vác '56. Vác 1956-ban és a megtorlás időszakában. Forrásgyűjtemény, I-II. Közreadja: Bóór László, Gyarmati György, Horváth M. Ferenc. Vác, 2006.		

Vác Város Levéltárának 2012 óta van hivatalos Facebook oldala, amely a honlapról is elérhető. Az oldalt 2406 ember követi. Jellemzően hetente jelentkeznek újabb tartalommal. A YouTube-csatornára a Levéltárról a helyi televízió, helyi újság és más hírportálok töltöttek fel videót:

Vác Város Levéltára - Vác írott történelmi memóriája

<https://www.youtube.com/watch?v=YjVkp4WtHPA;>

Végrendeletek felbontása a váci levéltárban

https://www.youtube.com/watch?v=e7P8U_DXeSA;

Az Év Levéltári Kiadványa - ünnepélyes díjátadó

https://www.youtube.com/watch?v=YtSIj3Cw_tU;

Az Év Levéltári Kiadványa - ünnepélyes díjátadó

<https://www.youtube.com/watch?v=6jrHzZIZzxU>

Összegzés

A Levéltár aktívan részt vett – kiállítás rendezés, kiadványkészítés, rendezvények szervezése, levéltár-látogató csoportok fogadása révén – a város közművelődési életében. 2020-ban A *koronavírus* okozta *járvány* miatti korlátozások erősen érintették a Levéltárat, a pandémiás időszakban a közösségépítés lehetőségei beszűkültek. 2020-ban a Levéltárban a levéltárosi státusz csökkent, amely tovább szűkítette a levéltárpedagógiai és közművelődési feladatok megvalósításának lehetőségét.

Budapest, 2021. december 19.

Tóth Eszter

szakfelügyelő

A jelentésben foglaltakkal egyetértek

nem értek egyet.

Dr. Horváth Ferenc

igazgató